

Dombóvári János

NEGYEDSZÁZADA A MAGYAR ZENEI ÉLETBEN

A Lavotta János Kamarazenekar jubileuma

Borsod-Abaúj Zemplén Megye Közgyűlése a 25 éves Lavotta János Kamarazenekar magas színvonalú művészi munkáját, zenei közművelődési tevékenységét ALKOTÓI DÍJ odaítélésével ismerte el.

A díj átadására 2015. október 22-én, Sajóvámoson, az 1956-os forradalom és szabadságharc tiszteletére rendezett ÜNNEPI KÖZGYŰLÉS alkalmával került sor.

A díj átvétele

A Lavotta János Kamarazenekar az amatőr muzsikálás több évtizedes sátoraljaújhelyi hagyományát folytatva jött létre 1990-ben. Tagjai hangszeres tanárok, magas osztályú növendékek, valamint zenei pályán tanuló diákok, hallgatók Zemplén térségéből.

Megalakulásuk óta kiemelt céljuk, hogy megismertessék, népszerűsítsék a 19. századi magyar verbunkos-zenét, amelynek egyik úttörője a zempléni földben, Tállyán nyugvó verbunkos-szerző, hegedűvirtuóz, az első színházi karmester, házitanító Lavotta János.

A kamarazenekar már megalakulásakor feladatot kapott a Nemzeti Filharmonia, majd átszervezése után a Filharmonia Kelet-Magyarország KHT. programjában is. Az együttes hat éven át volt Tállyán, a Kossuth Lajost megkeresztelő evangélikus templomban, máskor Lavotta síremlékénél, a Mikóházához tartozó Fekete-hegyen, Kőkapun a kiránduló koncertek-, a sátoraljaújhelyi Városháza dísztermében barokk-, a szerencsi Vár lovagtermében pedig kuruc vacsoraestek résztvevője a Liszt Ferenc Kamarazenekar Alapítvány által alapított Zempléni Művészeti Napoknak. Farkas Zoltán zenetörténész a 10 éves évfordulóra megjelent kiadványban az „éltető források” között említi azt, hogy „a rendezők fölismerték, kár lenne kihasználatlanul hagyni a helyi muzsikások lelkesedését, s jól megválasztott feladatokat bízta a Lavotta kamarazenekarra, a kassai Fúvóstrióra s a kamarakoncerteken föllépő helybéli zenetanárookra.” A létrejöttékor Zempléni

A kamarazenekar tagjai, középen Szamosvölgyi Péter Sátoraljaújhely polgármestere

Kamarazenekar néven megalakult együttes ezeknek a fellépéseknek köszönhetette névváltoztatását, ugyanis a Zempléni Művészeti Napok megálmodói – mivel nem a művészeti napok alkalmi együtteséről volt szó – a névazonosságot félreérthetőnek vélték, s a programfüzetekben a zempléni hangszeresek már Lavotta Kamarazenekar néven jelentek meg. A zenei fesztivál magas színvonalát töretlenül folytató újjazda, az Interkultur Hungaria KHT. marketingjében bár szerepelt a tradíció és megújulás, azonban az egyébként nagy

munkabírású, kiváló karmester Hollerung Gábor művészeti vezető műsorpolitikája Zemplén zenei hagyományait – úgymint Lavotta és a verbunkos-zene, Mosonyi Kazinczy-kantátája, kerek évfordulók (250., és 200.) ide vagy oda – napjainkig sajnálatosan mellőzi. A Zempléni Fesztivál programjában egy alkalommal azért lehetőséget kapott az abban az évben 20 éves jubileumát ünneplő Lavotta János Kamarazenekar is, kiránduló koncertjük Királyhelmeceen, a görög katolikus templomban volt látható-hallható.

Az alapító-művészeti vezető elsőrendű feladatának tekintette a kamarazenekar zavartalan működését biztosító, a senki és semmitől sem függő próbaterem biztosítását, amely kiszolgáló helyiségeivel (kottatár, kávézó) otthonos körülményt nyújt az együttes tagjai számára. Ez a kegyelmi állapot 2000-ben jött el, amikor a koncertmester családi vállalkozásában tulajdonolt, valamint felújított két szintes épület felavatása megtörtént. A térség egyetlen magántulajdonú közművelődési intézményében a képzőművészeti kiállításoknak helyet adó galéria több funkciót is betölt, ha kell pódiumterem, kamarazenei, irodalmi estek, konferenciák, növendékhangversenyek színhelye, s legfőképpen a kamarazenekar próbaterme. A méretei alapján a „kultúra kápolnájának” is nevezett 19. századi műemléképület a tulajdonos kezdeményezésére *Lavotta-házként* él a köztudatban. Ily módon is kifejezve azt az elkötelezettségét, amely Lavotta János emlékének ápolásában, életművének kutatásában, verbunkosainak népszerűsítésében nyilvánul meg.

Lavotta-ház

Lavotta János és a verbunkos zene zempléni követei

Karácsonyi hangversennyel kezdődött, ezért az együttes minden egyes adventi koncertje egyben a születésnap ünnepe is. Azonban a krónikás a kamarazenekar első hivatalos fellépését 1990 őszén jegyzi, amikor Lavotta János halálának 170. évfordulójára emlékező első zenetudományi ülésen a szerző *Nota Insurrectionalis Hungarica* című programzenéjének néhány tételét játszotta.

Lavotha Elemér

Az első kiemelkedő zenei vállalkozása az együttesnek szintén évfordulóhoz köthető. A névadó művészeti iskola 1994-ben Lavotta születése 230. évfordulójának megünneplésére készült. Az igazgató-alapító-művészeti vezető előzetesen lázas

levelezésbe kezdett, s Farkas Ferencnek, a Lavotta-szvit szerzőjének Budapestre, Lavotha Elemér csellóművésznek, a Nemes Lavotta-család Árvai-ága leszármazottjának Stockholmba, valamint Stefano Conia (Kónya István) hegedűkészítő professzornak, a Lavotta Alapítvány tiszteletbeli elnökének Cremonába küldött levelében igyekezett terveinek megnyerni mindhármut. A zeneszerzők doyenje a szvit partitúrájával ajándékozta meg az együttest, a zenekari szólamokat a Mester tanácsára a Magyar Rádió Kottatára bocsájtotta rendelkezésre. Lavotha Elemér, aki négy éves kora óta nem járt Magyarországon, a Joseph Haydn D-Dúr csellóverseny teljes anyagának (partitúra+szólamok) elküldésével jelezte, hogy mélyen érintette a meghívás és népes családjával – feleség, gyermek, mama, lánytestvér – érkezik majd Sátoraljaújhelybe. Kónya István pedig a nem kevésbé neves hegedűkészítő édesapja

Kónya István cremonai műhelyében

Piarista templomban

társaságában, valamint a Lavotta Alapítványnak szánt cremonai mesterhegedűvel a csomagtartójában indult útnak. A megemlékezés három napja a résztvevők számára minden bizonnyal egy életre emlékezetes maradt. Az egykori Fournier, valamint Pjatigorszkij tanítvány, Lavotta Elemér szólóestje – J.S.Bach három csellósztíkjét játszotta – a piarista templomban csodálatos felvezetője volt a másnapi díszhangversenynek a Városháza dísztermében. A gyönyörű hangon és virtuózan megszólaló Haydn-versenymű után a kamarazenekar Gergely Péter Pál vezényletével Farkas Ferenc öt tételes Lavotta-sztíkjét mutatta be a Kossuth-díjas zeneszerző jelenlétében. Az országos jelentőségűvé vált ünnep a harmadik napon, a sátoraljaújhelyi hangverseny programjának megismétlésével fejeződött be Tállyán, a katolikus templomban, amelyen a Lavotta Emlékbizottság egyik elnökének – társelnöke Farkas Ferenc – felkért Dr.Katona Tamás történész, a Miniszterelnökség államtitkára mondott

emlékező beszédet.

Az évforduló meghívta Lavotta szülőfalujának, a Pozsony vármegyei Pusztafödémestnek polgármesterét is. Glasa Milos a zempléni rendezvények sikere láttán, s azok folytatásaként a kamarazenekart vendégszereplésre hívta meg. A pusztafödémesi felemelő ünnep mellett a művészeti vezető Pozsony közelsége arra ösztökélte, hogy a Magyar Kulturális Központ segítségét kérve, Lavotta muzikája megszólaljon a koronázó városban is. A klarisszák templomában adott hangversenynek Sunyovszky Sylvia, a pozsonyi magyar művelődés nagyasszonya a CSEMADOK szervezetével karöltve volt házigazdája. A koncertet követő szívélyes hangulatú fogadáson Lavotta verbunkosainak hatásaként mondotta volt Dobos László Kossuth-díjas író: „vigyétek világgá ezt a zenét!”

Sunyovszky Sylvia, Lukin László,
Dombóvári János

Ha szó szerint nem is, a felvidéki író küldetesként is felfogható szavai a Lavotta János Kamarazenekar számára a világot – egy-egy németországi, hollandiai turnét leszámítva – a mai napig a Kárpát-medence jelenti. Azokban a falvakban, városokban, ahol a

Bónis Ferenc

kamarazenekar, egyes helyeken vissza-visszatérő vendégként is megfordult,¹ Bihari, Csermák, Kossovits, Lavotta, Rózsavölgyi, Mosonyi verbunkos muzsikáját a Lavotta János Kamarazenekar előadásában hallotta.

A fellépéseknek is megvan a maguk sorsa, amelyekről egy-egy kedves pillanatot, érdekes történetet, szívemarkoló élményt ki-ki egy életre szóló emlékként őriz. A teljesség igénye nélkül a kamarazenekar gyulai fellépése egy nem hivatásos együttes számára kétség kívül szakmai bravúrként értékelendő esemény. Bónis Ferenc zenetudós, ez idő

tájt az Erkel Ferenc Társasága elnöke az általa indított és szerkesztett-vezetett 16. történelmi hangversenyen való közreműködésre kérte fel a Lavotta János Kamarazenekart.

¹Zemplén településein kívül Abádszalók, Aggtelek, Beregszász, Budakeszi, Budapest, Deregyő, Dobóruszka, Edelény, Eger, Galánta, Gönc, Gyula, Kazincbarcika, Királyhelme, Kőszeg, Ladmóc, Lemberg, Miskolc, Munkács, Nagykapos, Nagykároly, Nagyszombat, Nagyszőlős, Pozsony, Pusztafödémest, Szatmárnémeti, Szentendre, Tiszaújváros, Töketeremes, Ungvár, Vásárosnamény, Veszprém, valamint a vármegye névadója, Zemplén település közönsége

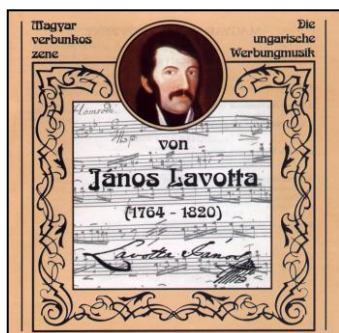
A gyulai hangversenyt a Városháza díszterméből 2005. március 15-én a Bartók Rádió élő adásban közvetítette. „Bónis Ferenc zenetörténész kalauzolásával a közönség Lavotta

Kassai István

Jánostól és Csermák Antal Györgytől Mosonyi Mihályon át Weiner Leóig és Farkas Ferencig vezető zenetörténeti kiránduláson vehetett részt. A koncert fő terheit egy ambiciózus vidéki együttes, a *Dombóvári János* művészeti irányításával működő, sátoraljaújhelyi *Lavotta János Kamarazenekar* viselte derekasan: *Molnár Pál* vezényletével az együttes a maga szakmai és művészi lehetőségeinek határai között imponáló teljesítményt nyújtott. Akcentusgazdag és magyaros ízekkel teli, dús hangzású előadásukban kirajzolódott Lavotta *Homoródi nótájának* és Csermák *Hat magyar táncának* nemzeti karaktere, érvényesült Farkas *Régi magyar táncainak* elegánsan mértéktartó historizmusa és Weiner *I. divertimentójának* romantikus gyökerű, dekoratív folklórizmusa. Úgy tapasztaltam, a fellépés során az együttes produkcióinak színvonala fokozatosan emelkedett: magam a Farkas- és a Weiner-mű előadásában éreztem leginkább a szuggesztivitás és a kidolgozottság jelenlétét. A Lavotta János Kamarazenekar ráadásaként Müller József 48-as honvédkarmester *Damjanich-indulójával* kedveskedett a közönségnek. Szólistája is volt a koncertnek: Mosonyi 1844-es keltezésű e-moll zongoraversenyét, a műfaj első hazai fecskéjét a korszak és a nemzeti repertoár legfőbb specialistája, *Kassai István* adta elő elegáns lendülettel és reprezentatívan, a kompozíció egységét és folyamatosságát hangsúlyozva, mindennek felett azonban természetes gesztussal juttatva érvényre a darab fogalmazásmódjában és formakoncepciójában termékenyen munkáló nyugati hatásokat.”¹

Egy lemezsorozat születése

A sátoraljaújhelyi zeneiskola 1989-ben történt névadása óta, mint annyi minden más Lavottával kapcsolatos területen, verbunkosait hangzó anyagban a kutató, a műgyűjtő hiába is kereste. Cigányzenekarok előadásában ugyan elő-előkerült egy lassú verbunkos, a Lavotta szerelme azonban Kossovits József dallama, s korábbi kottakiadásokban Lavotta szerzőségét tévesen jelölték. E sorok írója azonban kutatásai során nemcsak készülő Lavotta-monográfiájához gyűjtött adatokat, hanem a kottatárakban talált kéziratok mellett figyelmét különböző átiratok is felkeltették. Egyes darabok kamarazenekari előadását pedig a hangszerelésbe történő némi beavatkozással igyekezett elősegíteni. Így lett vonószenei darab a *Homoródi nótából*, valamint az addig csupán zongoraleteiből ismert *Szigetvár ostromából* hatásos kamarazenekari hangzás. A Lavotta-monográfia 1994-es megjelenése után a hangzó anyag hiátusa szülte az első Lavotta-CD tervét, amelynek a művészeti vezető-szerkesztő a Magyar Verbunkos Zene Lavotta Jánostól címet adta. Egy fenntartó nélkül működő, alapfokon tanító hangszeres tanárokból, valamint továbbképző osztályos növendékekből álló, s alig öt éve

Gergely Péter Pál

¹Elhangzott Csengery Kristóf Rádióhangversenyekről címmel írt zenekritikájában a Bartók Rádióban, 2005. március 31-én.

együtt játszó együttestől – mondjuk egy Lavotta-küldetéstudat nélküli környezetben – a lemezkiadásnak még a gondolata is örületségnek számított volna.

Millenniumi CD

(Ne feledjük, eddig már a kamarazenekar mögött volt az első tudományos ülés Lavotta Jánosról, a fentebb részletezett igen sikeres és rangos országos megemlékezés, valamint a megjelenő monográfia, amelyről Breuer János közölt recenziót a *Muzsikában*.) Mégis oly természetesnek hatott a hatalmas élménnyel járó CD-felvétel, – amelyet főpróbaként megelőzött a kamarazenekar Lavotta-estje a Régi Zeneakadémián – a zenei rendező Perédi Márta tapintatos hibajavítása, a felgyulladó lámpa izgalma a Magyar Rádió 22-es stúdiójában.

Az első Lavotta-CD – a korongon Toborzó, Thema con Variazioni (hegedűduó), Verbunkos (B-dúr), Polonéz (B-dúr, vonóstrió), Szigetvár ostroma, Adagio (c-moll, „Homoródi”), Farkas: Lavotta-szvit című művekkel, Gergely Péter Pál vezényletével – Lavotta János halálának 175. évfordulója évében jelent meg, 1995-ben.

A magyar millennium éve sokak számára jelentett kihívást olyan cselekedetre, teljesítményre, amely maradandó emlékké magasztosul egy közösség számára. Amennyiben a kamarazenekar Lavotta-lemeze a magyar hanglemezkiadás történetében egyedi példánynak számít, ez az együttes számára hízelt megállapítás – amely értelmezhető akár a hazai komolyzenei piac kritikájának is – hatványozottan igaz a 2000-ben, Lavotta halálának 180. évfordulója emlékére megjelent millenniumi CD-re. A szerkesztő-művészeti vezető az újabb Magyar Verbunkos Zene CD-anyagát az ismert verbunkos szerzők darabjai – Bihari Kesergője, Lavottától a Homoródi újabb változata, Csermáknak Az intézett veszedelem című programzenéje, Rózsavölgyi Első magyar társastánca – mellett Mosonyi Mihálynak, Kazinczy Ferencnek emléket állító műveiből állította össze. A magyar irodalmi élet 1859-ben a széphalmi mester születése centenáriumának megünneplésére készült. A nyelvújító-írók tisztelői között van Mosonyi Mihály, aki megírja *Hódolat Kazinczy Ferenc szellemének* című zongoraművét, majd röviddel ezután elkészíti ennek zenekari változatát is. (Noha a zongoramű szerkezetén Mosonyi nem változtatott, a darab hangszerelésével zenetörténetet írt azzal, hogy a Hódolat az első szimfonikus mű, melyben a cimbalom is szerepet kap.) Az első magyar kantáta szerzője Kazinczy *A Tisztulás ünnepe az Ungnál 886-ik esztendőben* című versét választotta az

Felvétel a Magyar Rádió 22-es stúdiójában

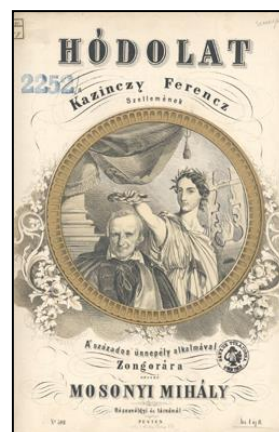

Sajtótájékoztató az Országházban

oratorikus mű szövegének. Bónis Ferenc műelemzésében írja: „A költemény alapeszméje önmagában is megragadhatta Mosonyit, a magyar zeneköltőt s az embert egyaránt. Honfoglalás, erkölcsi megtisztulás – és mindez egy újonnan született költői nyelven megszólaltatva: Mosonyi bizvást láthatta Kazinczy művében tulajdon élete-munkájának jelképét. S a vers nyomán született kantáta, *A Tisztulás ünnepe az Ungnál 886-ik esztendőben*, a magyarrá lett zeneköltőnek szent lelkesedéstől fűtött hitvallásává lett: romantikus-mámoros eggyé válás az újonnan megtalált közösséggel.”

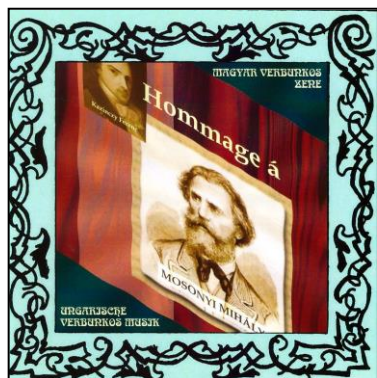
A kantáta utóéletéhez tartozik, hogy noha öt kísérlet is volt bemutatására, azonban erre a szerző életében már nem került sor. Az már azonban teljesen érthetetlen és semmivel sem magyarázható, hogy a műnek – az 1931-es rádióbeli elhangzásán kívül – napjainkig mindössze négy nyilvános előadása volt.

A nagy létszámú szimfonikus zenekart, vegyeskart igénylő, valamint szoprán, tenor, basszus énekszólókat tartalmazó kantáta előadói apparátusának megszervezése hihetetlen kihívást jelentett. A CD-felvételre a Magyar Rádió stúdiójában, 2000 augusztusában került sor, amelyet közvetlenül megelőzött egy Mosonyi-est Szentendre szabadtéri színpadán. Az 1953-as nyilvános bemutató után ez volt tehát a Tisztulás második magyarországi előadása.

A kantáta énekművész közreműködői – Romhányiné Papp Mária szoprán, Bőjte Sándor tenor és Ürmössy Imre basszus – mellett a Magyar Rádió énekkarának tucatnyi tagjával megerősítve a Szenátorok Kórusa Iványi Tamás karnagy vezetésével vett részt a zenemű felvételén. Az együtteseket, szólistákat Molnár Pál karmester, Rastatt város főzeneigazgatója fogta össze. A lemez megjelenését Bónis Ferenc *Régi magyar muzsika hanglemezen* címmel a Zene, Zene, Tánc művészeti folyóiratban megjelent recenziójában „az első hanglezefelvétel dicsőségeként”, egyenesen „világpremiernek” nevezte, amelyben „nemcsak a vállalkozás mondható dicséretesnek, hanem a zenei megvalósítás színvonala is”.

A milleniumi lemezkiadás széleskörű közadakozás eredményeként valósult meg, amelynek nagy összegű civil támogatói közül kiemelkedett Béres József Széchenyi-díjas kutató, valamint Orbán Viktor miniszterelnök személyes, piros csekken küldött adománya.

Az már a magyar hanglezekiadás kétes dicsősége, hogy 2015-ben, Mosonyi születésének bicentenáriumi évében még mindig a Lavotta János Kamarazenekar milleniumi CD-je az egyetlen kantáta-felvétel, s amely az évfordulóra – a Zongoraverseny, a Hódolat zongora, valamint zenekari változatával együtt – *Hommage à Mosonyi Mihály* néven a NKA Zenei Kollégiuma támogatásával a Magyar Verbunkos Zene-sorozat 8. darabjaként jelent meg.

A kamarazenekar 25 éve alatt eddig kiadott kilenc – 1995; 2000; 2004; 2005; 2006; 2010; 2012; 2015; 2016 – lemeze mintegy 600 percben húsz szerzőtől 64 zeneművet tartalmaz.¹

¹Lavotta János: Hegedűduók (21), Homoródi nóta, Magyar Aquadro No2., Magyar verbungtánc (F-Dúr), Szigetvár ostroma, Magyar tánc (g-Moll), Magyar tánc gitárra, Négy duó vadászkürtre, Toborzó, Verbunkos (B-Dúr), Verbunkos (F-Dúr); Lavotta-Zempléni-Révész: Ima a hazáért

Allaga Géza: Régi magyar táncdallamok; Müller-Allaga: Damjanich-induló;

Bihari János: Kesergő – Lavotta sírjára, Primatialis magyar, Requiem fia halálára;

Csermák Antal: Az intézett veszedelem, Hat magyar tánc;

Doppler Ferenc: Magyar fantázia furolára és zenekarra Op.26, Duettino hongrois Op.36;

Farkas Ferenc: Aria e Rondo all' ungherese, Lavotta-szvit, Régi magyar táncok;

Kossovits József: Lavotta szerelme (kamarazenekar); Kossovits-Csokonai: A reményhez;

Kossovits-Lavotta-Zempléni-Révész: Lavotta szerelme (ének);

Pfeifer-Csokonai: Tartózkodó kérelem;

Mosonyi Mihály: Hódolat Kazinczy Ferenc szellemének – zongora, Hódolat Kazinczy Ferenc szellemének – zenekar,

Tisztulás ünnepe az Ungnál 886-ik esztendőben, Zongoraverseny;

Rózsavölgyi Márk: Beszállásózás, Első magyar társastánc, Debreceni csárdás, Gergencsi csárdás;

Verseghy: Nincs Bacchusnál a nagy égben;

Weiner Leo: Divertimento Op.20;

C.M. von Weber: Andante e Rondo Ungherese;

P.Sarasate: Zigeunerweisen Op.20;

Kerek Gábor: I.Népdalszvit Op.276;

Karmesterek, szólisták

Szükséges megjegyezni, hogy a változatlanul fenntartó nélkül – a városi önkormányzat estleges támogatásával, a közönség hangversenyenkénti önkéntes hozzájárulásával, valamint a fellépések költségtérítéséből – működő kamarazenekar alapító tagjai a kezdettől ellenszolgáltatás nélkül, a szabad idejüket áldozva, a közös muzsikálás élményéért dolgoznak a mai napig. Az anyagiak korlátozott lehetőségéből következik, hogy a koncertekre való felkészülés, a fellépések döntő többsége a művészeti vezető-koncertmester irányításával történnek. Azonban a romantikus versenyművekhez, operarészletekhez, szimfonikus, oratorikus művek előadásához nélkülözhetetlen a karmester személye. A dirigens kiválasztásában – s ez érvényes a szólistára is – felkészültsége mellett szerepe volt annak is, hogy az együttes speciális körülményeivel, a tagok erkölcsi hozzáállásával menyire tudott azonosulni. Többnyire sikerült érvényt szerezni a fenti szempontoknak és csak hálával gondolhatunk azokra a kamarazenekarral dolgozó művészekre, akiknek jelenlétéből, az elért sikerekből újabbnál újabb erőt meríthetett, s tovább építkezhetett.

Dombóvári János Imre és Molnár Pál

Fődíj átvétele Kostyál Kálmántól

Az első karmester a már említett *Gergely Péter Pál*, aki 1994 és 1999 között volt szakmai irányítója az együttesnek. Egyfajta menedzseri erényeket is megcsillantó ambíciózus, miskolci brácsatanár a vezénylese mellett olyan miskolci, egri fellépésekhez juttatta a kamarazenekart, ahol oratorikus művek bemutatásában vehetett részt. A karnagy kórusaival – a miskolci Cardinal Mindszenty, az egri Cantus Agriensis – Mozart, Beethoven, Schubert, Rossini, Liszt egy-egy miséjének előadása máig a felejthetetlen koncertélményekhez tartozik. Ő dirigálta az együttest a

hollandiai turné franekeri, valamint leuvaardeni helyszínein.

A Lavotta János Kamarazenekar életében a legtermékenyebb időszakot a sátoraljaujhelyi zeneiskola egykori zeneszerzést tanuló növendéke, az egykori tanítvány, napjainkban a németországi Rastatt város zeneiskolájának nyugalmazott igazgatója, *Molnár Pál* karmesteri tevékenysége jelentette. Az egykor a baden-badeni szimfonikusokkal is dolgozó dirigens nyári kurzusok alkalmával kitűnő pedagógiai érzékkel pontosságra, igényes munkára, magasabb művészi színvonal elérésére ösztönözte az együttest. A kamarazenekar hazai és németországi koncertjei mellett 1999 és 2005 között három CD-felvétel elkészítésében közreműködött. Molnár Pál áldásos tevékenységének tudható be az együttes pár évvel később elért szakmai sikerei, mint legutóbb például 2008-ban Kőszegen, a XV. Országos Kamarazenekari Fesztiválon kapott *Fődíj*, amelyet a zeneakadémiai zsűri – Devich János, Kostyál Kálmán, Devich Sándor – egyik mondatával a következőképpen indokolt: „A Lavotta János Kamarazenekar mind a műsorválasztás, mind a szólista produkció és zenekari teljesítmény vonatkozásában a Találkozó legkiemelkedőbb teljesítményét nyújtotta...”

Derecskei András

Egy-egy hangverseny alkalmával még számos karmester vezényelte az együttest.¹

Az utóbbi években a kamarazenekar kiemelt, CD-én is rögzített verbunkos koncertjeit

Rolla János és Dombóvári János

Derecskei András, a fiatal, tehetséges karmester, zeneszerző, hegedűművész dirigálja.

A sors kegyes ajándékának is tekinthető, amikor a sátoraljaújhelyi muzsikások *Rolla Jánossal*, a legendás Liszt Ferenc Kamarazenekar koncertmester-művészeti vezetőjével, két alkalommal is színpadra állhattak. Az e sorok írójával játszott Vivaldi, Bach kettősversenyek, egy más alkalommal Mozart Sinfonia concertante lassú tételének előadása a koncertet megelőző, kurzussal felérő próbák minden bizonnyal a kamarazenekar történetének arany oldalára kerülnek.

Az együttes tagjai nem minden napi élményként élték meg azokat a hangversenyeket, amikor egy-egy zenemű megszólaltatásakor neves szólistát kísérhettek. Ilyen maradandó emléket jelent a korábban már említett Lavotha Elemér és Rolla János mellett *Gregor József* operaénekekkel, *Kassai István* Liszt Ferenc-díjas zongoraművésszel, a hegedűvirtuóz *Szomora Tiborral*, a lemergi *Andrij Karpyak* fuvolaművésszel, a Németországban élő koreai *Chang Heon Kim* csellóművésszel történt együttmuzsikálás.

Azonban pedagógiailag szinte felbecsülhetetlen az a hatás, amelyet a kamarazenekari játék a zenei eszmélésüket megélt fiatal hangszeresekre gyakorolt. Számosan közülük szólista karrierjük kezdetén s mintegy elősegítve azt, a Lavotta János Kamarazenekar kíséretével adták első hangversenyüket.² De az együttes tagjai közül is – a koncertmesteren kívül Licskó Tibor (hegedű), Hubay Éva (oboa) – vállalkoztak egy-egy versenymű előadására. A Lavotta János Művészeti Iskola egykor volt és hangszeres művész-tanárrá lett növendékei szintén részesültek már zenekari kíséretben.³

Szokolay Sándor

Az évtizedek során Kossuth-díjas zeneszerzőkkel is kapcsolatba került az együttes. A kamarazenekar előadásában a Lavotta-szvitjét Sátoraljaújhelyen meghallgató Farkas

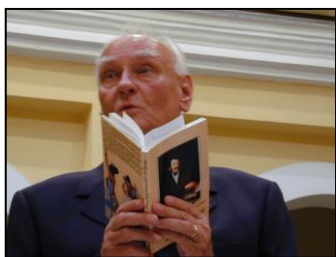
Dombóvári Zsolt

Ferencről már korábban szoltunk. A koncertmesterrel több évtizedes barátságot ápoló *Szokolay Sándor* Szavak címmel, Nagy Gáspár versének felhasználásával a Magyar Nyelv Múzeuma avatására komponált rapszodikus művének ősbemutatóján 2008-ban a Lavotta János Kamarazenekart, valamint Zemplén Egyesített Kórusát a szerző vezényelte. S ha már ősbemutatót említettünk, feltétlenül ide kívánczok *Kerek Gábornak*, a művészeti vezető felkérésére a kamarazenekar jubileumára komponált I. népdalszvitje, amelynek nagy sikert arató bemutatóját 2015-ben, a Városháza dísztermében hallhatta az újhelyi közönség.

¹Kökényessy Zoltán, Párkai István, Péczeli István, Sándor Zoltán, Korolenkó Ilona, Somos Csaba, Szakács Emil (Ungvár), Scholcz Péter (Hollandia), Szatmári György, valamint Werner Gábor

²A hegedűs Szilágyi Mária, Szabó Sándor és Márta, Dudás Eszter brácsás, a fuvolista Baki Andrea, Dombóvári János Imre, Jobbágy Bianka, a csellista Kemenczky Klára, Dombóvári Zsolt, Juhász Viktor, az énekes Kontra Leila, Borcsik Kornélia fagottos, a klarinéton játszó Spisák István, valamint a zongorista Kaszó Syuzanna, Juhász Tamás, Brezóczi Gabriella

³A zongorista Nagy Enikő és Tóth Tímea, a Németországban élő Végh Márton fuvolaművész, a Belgiumban gitárművész Csoma Gábor, valamint Szatmári Zsolt, a nemzeti filharmonikusok szólamvezető klarinétosa, a Zeneakadémia tanára

Lukin László

Lukin Lászlóhoz, a Lavotta János-díjat odaítélő kuratórium elnökéhez az együttest mintegy két évtizedes szívélyes munkakapcsolat kötötte. A Tanár úr szuggesztív, a hallgatóságát lebilincselő zenei ismertetéseivel a zenekart a turnék során, a határon túlra is elkísérte. Méltó módon vette át szerepét Fehérné Sulyok Éva, a kamarazenekar alapítása óta gordonkaszólamvezetője, s aki a zenekar hangversenyeinek állandó zenetörténeti ismertetője.

A szakmai elismerések – a veszprémi országos kamarazenekari találkozón a KÓTA-, a kőszegi megmérettetéseken első alkalommal a zsűri *külön díja*, majd pedig *fődíja* – láttán Sátoraljaújhely Város Önkormányzata a Lavotta János Kamarazenekart PRO URBE-díjjal tüntette ki.

Múlt, jelen, jövő

Az olvasó– ha a teljesség igényével nem is – de vázlatos képet kaphatott a kamarazenekar két és fél évtizedes *múltjáról*. Terjedelmi okból még számos történet, a felvidéki, kárpátaljai, partiumi fellépések élménye kimaradt ugyan, azonban a lényeg mégis csak érzékelhető. Az ország észak-keleti csücskében, Kassától, Miskolctól Nyíregyházától, Ungvártól egyaránt mintegy 90 km távolságban létezik egy nem hivatásos együttes, a Lavotta János Kamarazenekar, amely a hátrányos helyzetű térség zenei közművelődésében tatóngó úrt igyekszik – egy ideje a NKA Zenei Kollégiumának, valamint a Magyar Művészeti Akadémia pályázati támogatásain keresztül – kitölteni. Nem mellesleg pedig a névadó emlékének következetes ápolásán túl célként a 19. század romantikus magyar zenéjének stílusát, a verbunkos megismertetését, népszerűsítését tűzték maguk elé. Elhivatottságuk bizonyítéka az ez idáig hét, e tárgyban rendezett zenetudományi konferencia, valamint a Magyar Verbunkos Zene-sorozatukban

Fehérné Sulyok Éva

Juhász Viktor

megjelent kilenc CD-felvétel. Az utolsó darab a kamarazenekar jubileuma alkalmából készült, amely az együttes Mosonyi születésének bicentenáriumát köszöntő verbunkos programjának – benne Lavotta, Doppler, Sarasate, Mosonyi, valamint Kerek-népdalszvit ösbemutató – koncertfelvétele.

A *jelen* a kamarazenekar életében szerves folytatása a korábbi évtizedek szakmai munkájának. Apró változás azért érzékelhető, hiszen a kerek évfordulóval járó nyilvánosságot, s talán a már korábban is kiérdemelt megyei elismerést az együttes tagjai olyan felszabadító sikerélményként élik meg, amely a folyamatosan bővülő célok megvalósításához

további erőt adhat. Szükség is van a fokozottabb áldozatvállalásra, hiszen a lehetőségek, a kihívások velünk szembe jönnek, olykor a kamarazenekar szándékától függetlenül is.

Ilyen váratlan, de annál megtisztelőbb meghívás érkezett az idei Magyar Hegedű Ünnepeire. Szecsődi Ferencnek, a Szegedi Zeneművészeti Egyetem professzorának, a Hubay Jenő Társaság elnökének, a Magyar Művészeti Akadémia

Lavotta János Kamarazenekar

Szabó Sándor

rendes tagjának meghívására az ünnepnek – egyetlen zenei együttesként – a Lavotta János Kamarazenekar is tevékeny részese volt. A Magyar Művészeti Akadémia Északi Termében a hallgatóság Lavotta János emlékezete címmel a zempléni muzsikások rendhagyó hangversenye keretében ismerhette meg mindazt, amit a verbunkos-szerzőről, hegedűvirtuózzal, az első színházi karmesterről, házitanítóról ma tudható. E sorok írója a zenetörténeti ismertetése mellett muzsikus társával, Szabó Sándorral adott ízelítőt felfedezésükből, a Lavotta-hegedűduókból. A Lavotta János Kamarazenekar hangversenyét a program ismertetésével Fehérné Sulyok Éva, az együttes

szóvivője vezette be. A kamarazenekar Lavotta, Csermák, Bihari, Rózsavölgyi egy-egy darabjának megszólaltatása mellett két olyan verbunkos nyelvezetű zenemű előadására is vállalkozott, amely nagyszerű szólistákat igényelt. Mivel az együttes Dombóvári János Imre (fuvola) és Zsolt (gordonka) személyében figyelemre méltó szólistákkal rendelkezik, így vállalkozhattak Doppler Ferenc Magyar fantázia-, valamint Popper Dávid Magyar rapszódia című műveinek előadására is. A hálás közönség a bravúros játékot, a jó hangulatú előadást lelkes tapsal jutalmazta.

A kamarazenekar úgy másfél évtizede szoros és gyümölcsöző kapcsolatot ápol ungvári muzsikussal. A jubileumi évben az Ungvári Szólisták Kamarazenekara a zempléni közönséget neves kárpátaljai zeneszerzők – mint Márton István, Zádor Dezső – műveivel ismertették meg, a Lavotta János Kamarazenekar pedig a verbunkos muzsikát „vitte világgá,” ezúttal Beregszászra, Munkácsra, Nagyszőlőse, Ungvárra. Turnéjuk során eljutottak a Doppler-fivérek szülővárosába, a galíciai Lembergbe is.

Szabó Márta

A 25 év alatt még egyszer sem fordult elő, hogy az együttes tagjai családtagokkal, barátokkal olyan programban vegyenek részt, ahol hangszer nélkül, zenei emlékek nyomában kirándulhattak volna. A kamarazenekar a megyei kitüntetéssel járó pénzösszeget felhasználva, valamint azt kiegészítve, öt napos tanulmányúton járta be a zenei emlékekben gazdag Fertő-tó vidékét. A hűség városából kiinduló program Liszt Ferenc emlékét Doborjánban (Raiding) és Sopronban, Haydn Józsefét (ahogy kismartoni házában olvasható) Fertődön és Kismartonban (Eisenstadt), Lavotta Jánosét Sopronbánfalván és Fraknón (Forchtenstein), valamint Mosonyi Mihályét Fertőboldogasszony kisvárosban (Frauenkirchen) járta be az utazásban 18 fővel résztvevő együttes. Sopron evangélikus temetőjében a

kamarazenekar tagjai fejet hajtottak az idén 85 éve született Szokolay Sándor – Majzik Mária által megalkotott, egyszerűségében is kifejező – síremlékénél.

A Lavotta János Kamarazenekar jövője legalább annyira foglalkoztatja a művészeti vezetőt, mint a jelen feladatai. Meggyőződésünk, és ezt egy ideje hangoztatjuk is, hogy az elmúlt másfél évtized fejlődése, a professzionális zenei életben történő előfordulás az amatőr muzsikálás kereteit egyre inkább szétfeszítik. Ebből a helyzetből logikusan csak előrelépés képzelhető. Mindezek pedig igazolják többek elgondolását: a kamarazenekar további előrehaladásához mihamarabb fenntartó szükségeltetik. Zemplén fővárosának – milyen gyakran és mennyire büszkén szoktuk volt így emlegetni a hajdan volt megyeszékhelyt! – amennyiben kulturális, közművelődési feladatait komolyan és felelősen számba venné, el

Csoma Gábor

kellene tudni tartania egy hivatásos, húsz főnél nem nagyobb együttest. Ennek hiányában viszont az önkormányzat a komolyzenei együtteseket megillető állami támogatástól esik el.

Hogy mik lennének ezek az önkormányzati feladatok? Több mint kínos az, hogy a kamarazenekar önmaga szervezte hangversenyein kívül a város zenei életében évtizedek óta semmi nem történik. Pedig a Filharmónia Kelet-Magyarország Kht. támogatásával megszervezhető

lenne az iskolaváros ifjúságának zenei nevelése, a felnőtt közönség hangversenyekkel történő kiszolgálása. Azonban Sátoraljaújhelyen minden erre irányuló kísérlet, a szervezést felvállaló partner híján mindeddig látványos kudarcot vallott. Nehéz zenei életet szervezni olyan városban, ahol éppen a döntéshozók mutatnak nagyfokú passzivitást, s miután a zenei közművelődés súlyos fogyatékát nem hiányként élik meg, ezért a kultúráért felelősséget viselőknél a tarthatatlan helyzet javítására még javaslataik sincsenek. Ebben a siralmasnak is nevezhető helyzetben az önkormányzat képviselőitől előremutató döntés nehezen várható. Azonban az együttes tagjai nem adják fel, míg élnek, remélnek!

Többünk számára az igazi főfájást azonban mégsem a szervezeti megújulás elmaradása jelenti, hanem a kamarazenekar működőképességének megőrzése érdekében egyfajta forgatókönyv kidolgozása, amely az utánpótlás folyamatos biztosítására kínál megoldást. Az

életkor előrehaladása az együttest sem kíméli és a kulcsemberek helyettesítése egyre inkább komoly kihívást jelent majd. Mivel azonban a hangszeres tanárok döntő része egyben a Lavotta János Művészeti Iskola, valamint a Széptan Alapfokú Művészeti Iskola munkavállalói is, a kamarazenekar sorsa nem független ezen intézmények jövőjének alakulásától. A mára már nyugdíjas korú művészeti vezető az előbbi intézménynek 30 éve igazgatója, utóbbit pedig 20 éve alapította, az alapító-szólam- és műsorvezető pedig már nyugállományban van, a

váltás belátható közelségbe került. Ahogy az intézmények élére már van aspiráns, úgy a kamarazenekar sikeres működésének folytatására is van remény.

A koncertmester három fia közül a két muzsikos – *Dombóvári János Imre*, jelenleg a Lavotta János AMI vezető-helyettese, valamint a „brémai muzsikos” *Dombóvári Zsolt* – állandó szólistái az együttesnek és nyílt titok, hogy a művészeti vezető több évtizedes munkájának folytatását bennük látja. Ők azok, akik művészi teljesítményükkel eddig is részesei voltak a kamarazenekar sikeres fellépéseinek, a lemezfelvételeknek, s akik akár szó szerint is az alapító örökébe léphetnek. E sorok írójának csupán csak annyi vágya van, hogy a Lavotta János Kamarazenekar sorsát, szakmai útját – ha Isten is úgy akarja, akkor a háttérben – minél tovább követhesse, s lehetőség szerint segíthesse.

